

הגדת הכפר הירוק

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ
הזרעים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ.

ברכת החג

ההגדה של פסח מקפלת בתוכה את תולדות עם ישראל וייחודו. הגדה שתחילתה בהיגד שלילי - "עבדים היינו לפרעה במצרים", וסופה בהיגד חיובי - יציאה מעבדות לחירות.

בקריאת ההגדה יש מימד המגלם את ייחודו של עם ישראל והוא - מימד הזיכרון והזכירה. בעוד בעמים אחרים התרבות והמסורת מקופלים רק בספרים, הרי אצלנו התרבות והמסורת על ערכיה נטועים עמוק בלב ובנשמה ולא ניתן לעוקרם, לטשטשם או להקלישם, אלא אם יעקרו הלב והנשמה. ומכאן, הקריאה בהגדה הנאמרת בשירה בכל בית ובית בישראל כחג הפסח "והגדת לבנך" להעביר את המסר וסיפור היציאה מעבדות לחירות לכל דור ודור. זאת, כדי שכל אחת ואחד, בכל דור ודור, ידע כי לעמנו עבר, הווה ועתיד. משולש, שבלעדיו אין לעם ישראל זכות קיום וייחוד.

אני מאחל לכל אחת ואחד מתלמידי ועובדי הכפר הירוק - הנפלא מכל כפרי הנוער ומוסדות החינוך בישראל - ששנה זו תהא שנת שלום ובטחון לעם ישראל. שנה שאלוקים ישים קץ למקטרגים ולמשטינים עלינו.

ולכפר הירוק - המשכה של העשייה והמצוינות. שהכפר הירוק ימשיך להיות מודל לחיקוי בהישגיו וכשרון מנהליו ומוריו!

בברכת חג שמח,

יואל ישורון, יו"ר הדירקטוריון של הכפר הירוק

וְכַאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ

המשמעות בהקשר המקראי: עקשן ולמוד סבל, אינו נשבר בקלות, וככל שמרבים לפגוע בו כך גדל כוחו. המשפט הלקוח מספר שמות - המייחד את העם ואת כוחו הבלתי נשבר, כוח שרק הולך ומתעצם - מתחיל בעבר, ביחיד, ממשיך בזוגיות, גדל בקבוצה, עובר בכפרים, חולף בערים, פושט בקיבוצים ובמחנות הצבא ומתמקם לנצח בדי. אן. איי של העם היהודי.

גם הכפר הירוק חווה לא מעט מעוקצו ומדבשו של המשפט האלמותי.

ראשיתו הייתה לפני למעלה משישים שנה, במקום שכוח-אל, מצפונה של העיר.

רק בזכות חזון, מעוף, נחישות, כוח רצון, עבודה קשה והתמדה של כל העוסקים במלאכה, ניצב כיום הכפר הירוק כאי נפלא בעיצומו של שטח אורבני.

אי, המגדל צמחייה אנושית מעולה, כמו-גם צמחייה ירוקה ובעלי חיים.

אי, הנותן לכל אלה החיים בו, תחת השמש הארצישראלית, הזדמנויות רבות ושונות לממש את מירב הפוטנציאל הצפון בהם.

אי, המקבל את כל הבאים בשעריו. כי נפשם של הנער והנערה היא שער הכרחי לתהליך למידה בריא. לפיכך, דגש רב ניתן לחוויה, ושום נוגש לא ממרר את חייהם והם אינם עובדים בפרך...

ולמול אלה המאיימים לכלותו; החומדים את אדמתו, החפצים בחדלונו, נגיד: וכאשר יענו אותו... וגו'.

יעקב בוצ'ץ

הכפר הירוק
HAKFAR HAYAROK

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול בע"מ
כפר הנוער הניסויי
למנהיגות סביבתית ולמצוינות

כִּי

הִנֵּה הַסְתָּו, עֶבֶר;
הַגֶּשֶׁם, חֶלֶף הַלֶּךְ לוֹ.
הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, עֵת הַזְמִיר הַגִּיעַ;
וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ.
הַתְּאֵנָה חֲנֻטָּה פְּגִיָּה, וְהַגִּפְנִים סְמָדָר
נִתְּנוּ רֵיחַ;
קוֹמִי לְכִי (לְךָ)
רְעִיתִי יָפְתִי,
וּלְכִי-לְךָ.

הַגִּיעַ

לִיל פֶּסַח -
כָּל הָעוֹלָם
כוֹלוֹ אוֹמֵר
הַלֵּל.
כִּי בַלִּילָה הַזֶּה
אוֹצְרוֹת טַלְלִים נִפְתָּחִים.

חַג הַפֶּסַח -

עַל נֹס יְצִיאַת מִצְרַיִם. כִּי נִגְף ה' אֵת
בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם וְעַל בְּתֵי יִשְׂרָאֵל פֶּסַח.

חַג הַמִּצּוֹת -

עַל הַמִּצְוָה הַמְּסַמְּלֶת
אֵת לֶחֶם הָעוֹנֵי שֶׁאֵכְלוּ
אֲבוֹתֵינוּ בַּגְּלוּת.

חַג הַחֲרוּת -

עַל גְּאוּלַּת יִשְׂרָאֵל
מֵעֲבָדוֹת, יְצִיאַתוֹ
לְחֵירוֹת וְהִיּוֹתוֹ לְעָם.

חַג הָאֲבִיב -

עַל הַתְּחַדְּשׁוֹת
הַבְּרִיאָה וְלִבְלוֹב הַטֶּבַע,
עַל רֵאשִׁית הַקִּצִּיר וּוִירִידַת הַטֵּל.

הנה ימים באים... וניגש חורש

בקוצר ודורך ענבים במושך הזרע, והטיפו ההרים עסיס וכל הגבעות תתמוגנה. ושבתי את שבות עמי ישראל, ובנו הרים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את יינם, ועשו גנות ואכלו את פריהם, ונטעתים על אדמתם ולא ינטשו מעל אדמתם.

לְבָנִים נִפְלוּ וּגְזִית נִבְנָה

שקמים גדעו - ארזים נחליף ועתה, אל תירא כי גאלתיך. כי תעבור במים ובנהרות - לא ישטפוך. כי תלך כמו אש - ולא תיכווה, ולהבה לא תבער בך! אל תירא. כי ממזרח - אביא זרעך; וממערב - אקבצך!

החודש הזה

הוא לכם ראש חודשים. ראשון לכל חודשי השנה, חודש האביב. ובחודש האביב, בארבעה עשר בו פסח הוא. זמן חירותנו. כי בעצם היום הזה יצאו בני ישראל ממצרים. היום היו לעם.

על הר גבוה

עלי לך מבשרת ציון / הרימי בכוח קולך, מבשרת ירושלים / הרימי אל תראי! / אמרי להרי יהודה: הנה אלוהיכם! הנה ה' אלוהים בחזק יבוא וזרועו מושלה לו / הנה שכרו איתו ופעולתו לפניו / כרועה עדרו ירעה, בזרועו יקבץ טלאים / ובחיקו ישא / עלות ינהל.

גרשון זק בא בהצעה ללוי אשכול, ואמר לו: "ניקח נוער, נכין אותו לחקלאות, והוא יחזור הביתה ויקים 'גרעינים' במקומות מגוריו. ילדיהם של אותם הורים שזה עתה עלו ארצה - נלמדם ונחזירם למקומות יישובם כידענים וכמדריכים." גרשון רצה להקים מוסד חינוכי - כפר נוער - שכבר היו כמותו בארץ, אבל שיהא בו משהו ייחודי משלו: שתהיה בו חברת נוער עצמאית ובעלת תחומי פעולה מוגדרים הנמסרים לה בשלמותם, ללא זכות התערבות המבוגרים - פרט לבריאות, לביטחון, ולבית-ספר. גישה זו הייתה אחת מאבני היסוד של החינוך-החברתי שהיה ייחודי לכפר הירוק.

כל מה שהתרחש ומתרחש בכפר הירוק - מהדבש ועד העוקץ - התפתח במשך עשרות שנים על בסיס המחשבה והחזון, המאבק והיצירה. תחילתם בעקשנות ובהתמדה של אנשים שחיפשו ורצו משהו חדש, שונה וייחודי - המבוסס על חזון הציונות העובדת והחינוך המתקדם.

מתוך: "אופקים ירוקים"

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לַעֲז.

הִיְתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשָׁלוֹתָיו.
הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס הַיִּרְדֵּן וַיִּסַּב לְאַחֹר.
הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבָעוֹת כְּבָנֵי צֹאן.
מֵה לֶךְ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיִּרְדֵּן תִּסַּב לְאַחֹר.
הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבָעוֹת כְּבָנֵי צֹאן.
מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב.
הַהֶפְכִי הַצֹּר אֶגְם מַיִם חֲלָמִישׁ לְמַעַיְנֹו מַיִם

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה,
הלילה הזה - פלו מצה!

שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור!

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים!

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין,
הלילה הזה פלנו מסבין!

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו פלנו חכמים, פלנו גבונים, פלנו זקנים, פלנו יודעים את התורה, מצנה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

והיא שעמדה לאבותינו ולנו!

שלא אחד בלבד עמד עלינו ללותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים

עלינו ללותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

הא

להמא עניא

די אכלו אבהתנא בארעא

דמצרים. כל דכפין ייתי

וייכל, כל דצריך ייתי

ויפסח. השתא הכא, לשנה

הבאה בארעא דישראל.

השתא עבדי, לשנה הבאה

בני חורין.

כִּמְהָ מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עָלֵינוּ!

אֱלֹהֵינוּ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים, וְלֹא עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם, וְלֹא הִרְגָ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ הִרְגָ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶבָה, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶבָה וְלֹא שָׁקַע צָרָנוּ בְּתוֹכוֹ, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ שָׁקַע צָרָנוּ בְּתוֹכוֹ וְלֹא סָפַק צָרָנוּ בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ סָפַק צָרָנוּ בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְלֹא הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא קִרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ קִרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דִּיּוּנוֹ.
אֱלֹהֵינוּ הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא בָנָה לָנוּ אֶת הַבְּחִירָה, דִּיּוּנוֹ.
עַל אַחַת, כִּמְהָ וְכִמְהָ, טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכַפֶּלֶת לְמָקוֹם עָלֵינוּ: שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְעָשָׂה
בָּהֶם שְׁפָטִים, וְעָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם, וְהִרְגָ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם, וְנָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם, וְקָרַע לָנוּ
אֶת הַיָּם, וְהֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶבָה, וְשָׁקַע צָרָנוּ בְּתוֹכוֹ, וְסָפַק צָרָנוּ בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים
שָׁנָה, וְהֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְקִרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, וְנָתַן לָנוּ אֶת
הַתּוֹרָה, וְהִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ.

אלו עֲשָׂר מִכּוֹת
שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם, וְאֵלֵינוּ הֵן:

דָּם
צַפְרָדַיִם
כְּנִיָּם
עָרוֹב
דָּבָר
שִׁחִין
בָּרָד
אֲרָבָה
חֲשָׁד

מִכַּת בְּכוֹרוֹת
רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים:
דְּצִ"ךְ עַד י"ש בְּאֶחָ"ב.

שִׁירַת הַיָּם

אָז יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת
לֵה', וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר: אֲשִׁירָה לֵה' כִּי גָאָה גָאָה,
סוֹס וָרֶכֶב וְרָמָה בַיָּם.
עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה, וַיְהִי-לִי לִישׁוּעָה; זֶה אֱלֹהֵי וְאַנְוָהוּ,
אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְמָנָהוּ.
ה' אִישׁ מְלַחֵמָה, ה' שְׂמוֹ.
מִרְפַּבַּת פְּרָעָה וַחֲלִלוּ יְרֵה בַיָּם; וּמִבְּחַר שְׁלִשְׁוֹ
טָבְעוּ בַיָּם-סוּף.
תְּהוֹמַת יְכַסִּימוּ; יִרְדּוּ בְּמִצּוֹלַת כָּמוֹ אָבוֹן. יְמִינֶךָ ה',
נִאֲדָרֵי בַפֶּחַ; יְמִינֶךָ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב.
וּבְרִיב גְּאוּנֶךָ תִּהְרַס קַמִּיךָ; תִּשְׁלַח חֲרֹנֶךָ,
יֹאכְלֵמוּ בְּקֶשׁ.
וּבְרוּחַ אַפִּיךָ נִעְרָמוּ מַיִם, נִצְבּוּ כְּמוֹ גִד נִזְלִימִ;
קָפְאוּ תְהוֹמַת בְּלֶב-יָם.
אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אֲשִׁיג, אֲחַלֵּק שְׁלָל; תִּמְלֹאמוּ
נַפְשֵׁי אַרְיֵק חֲרָבִי, תוֹרִישְׁמוּ יָדִי.

נִשְׁפָּתָ בְּרוּחְךָ, כִּסְמוּ יָם; צָלְלוּ כַּעֲפֹרֶת
בְּמַיִם אֲדִירִים.
מִי כַמְכָה בְּאֵלֶם ה', מִי כַמְכָה נִאֲדָר בְּקִדְשׁ;
נִוְרָא תְהִלַּת, עֲשֵׂה פְלֹא.
נְטִיטָ יְמִינֶךָ, תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ.
נְחִיטָ בְּחִסְדֶּךָ עִם-זוֹ גְּאֻלַּת; נִהְלַת בְּעֹזְךָ
אֵל נוֹה קִדְשֶׁךָ.
שְׁמַעוּ עַמִּים, יִרְגְּזוּן; חִיל אַחֲזוּ יִשְׁבִּי פְלִשְׁתָּ.
אָז נִבְהָלוּ אֱלֹפֵי אֲדוֹם אֵילֵי מוֹאָב, יֹאחֲזִמוּ רַעַד;
נִמְגּוּ כָל יִשְׁבֵי כְנָעַן.
תִּפְלַעְלֵיהֶם אֵימָתָה וַפְחַד, בְּגֹדֶל זְרוּעֶךָ יִדְמוּ
כְּאָבוֹן; עַד- יַעֲבֹר עִמָּךְ ה', עַד-יַעֲבֹר עִם-זוֹ קִנִּיַת.
תִּבְאֲמוּ וְתִטְעֵמוּ בְּהַר נִחְלָתְךָ, מְכוֹן לְשִׁבְתְּךָ
פְּעֻלָּתְךָ, ה'; מִקִּדְשׁ אֲדָנִי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ.
ה' יִמְלֶךְ לְעֵלְמָ וְעַד.
כִּי בָא סוֹס פְּרָעָה בְּרֶכֶב וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם, וַיִּשָּׁב
ה' עֲלֵהֶם אֶת-מִי הַיָּם; וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בַיַּבֵּשָׁה
בְּתוֹךְ הַיָּם.

”יש אנשים

בעלי סבלנות ברזל.
לגרשון זק יש סבלנות
זהב. גרשון זק הוא
אדם נחוץ. הוא כמו
לחם, כמו מים.”

אליעזר שטיינמן.
מתוך: ”כה אמר שטיינמן -
יומן השיחות של מאיר ינאי”

בכל דור ודור

חַיֵּב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ
הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים, שְׁנֵאֲמַר: וְהַגְדַּתְ
לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בַּעֲבוּר זֶה
עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמְצָרִים. לֹא אֶת
אֲבוֹתֵינוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אֶלָּא אִף אוֹתָנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם,
שְׁנֵאֲמַר: וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן
הָבִיא אֹתָנוּ, לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּנוּ.

קָרֵב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה,
רָם הוֹדַע כִּי לְךָ הַיּוֹם אִף לְךָ הַלַּיְלָה,
שׁוֹמְרִים הַפְּקִד לְעִירְךָ כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה,
תְּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֹשֶׁכֶת לַיְלָה.
קוֹל קוֹרֵא בְּמִדְבָּר, פָּנוּ דֶרֶךְ יְהוָה; יִשְׂרוּ,
בְּעֶרְבָה, מְסֻלָּה, לֵאלֹהֵינוּ. כָּל-גֵּיא, יִנְשָׂא,
וְכָל-הָר וּגְבֻעָה, יִשְׁפְּלוּ; וְהָיָה הָעֶקֶב
לְמִישׁוֹר, וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה.

בציבור מתהלכת אגדה: שמו של הכפר הירוק הוא ע"ש דויד בן-גוריון, ששמו הקודם היה גרין (ירוק). אך כדי לדייק: באותם ימים, נהגה קבוצה של סופרים ואנשי-רוח ישראלים, המקורבים לתנועת העבודה, להתכנס אחת לשבועיים במקום. באחת הפגישות סיפר גרשון זק, מנהל הכפר, למתכנסים, כי בדעתו לקרוא למקום בשם הכפר הירוק, ואולם ועדת השמות אינה מוכנה לאשר את הצעתו. אלתרמן ושטיינמן התרשמו מאוד מהשם הציורי הזה, ושטיינמן התנגד בתוקף לכך שגרשון יוותר על ההצעה. בו-במקום הוחלט על דעת הנוכחים, כי הצעת השם תוגש לוועדת השמות (שהייתה משותפת לקק"ל ולסוכנות) כהצעתו של שטיינמן. גרשון זק נסע אישית לוועדת השמות, והציע רשמית - בשמו של שטיינמן - את השם "כפר הירוק". ההצעה נתקבלה ואושרה. והחל משנת 1954 נקרא המקום בשם: "כפר הירוק". רק אחרי פטירתו של אשכול, נוספו לו המילים: ע"ש לוי אשכול ז"ל.

הכניסיני תחת כנפך

ח. נ. ביאליק

הכניסיני תחת כנפך / והיי לי אם ואחות /
ויהי חיקך מקלט ראשי / קן תפילותי הנידחות /
ובעת רחמים בין השמשות / שחי ואגל לך סוד
יסורי / אומרים יש בעולם נעורים /
היכן נעורי?

הכניסיני תחת כנפך...

ועוד רז אחד לך אתוודה / נפשי נשרפה
בלהבה / אומרים אהבה יש בעולם /
מה זאת אהבה...

הכניסיני תחת כנפך...

הכוכבים רימו אותי / היה חלום אך גם הוא
עבר / עתה אין לי כלום בעולם / אין לי דבר.

שולחן ערוך

אוכלים ושותים הסעודה
הערוכה ונוהגים לאכול תחלה
ביצים מבשלות. ולא יאכל יותר
מדי, שלא תהיה עליו אכילת
אפיקומן אכילה גסה.

צפון

אחר גמר הסעודה לוקח כל אחד
מהמסבים כזית מהמצה שהיתה צפונה
לאפיקומן ואוכל ממנה כזית בהסבה.
וצריך לאכלה קדם חצות הלילה.
שיר המעלות בשוב יי את שיבת ציון
היינו כחלמים. אז ימלא שחוק פינו
ולשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יי
לעשות עם אלה. הגדיל יי לעשות עמנו
היינו שמחים. שובה יי את שביתנו
כאפיקים בנגב. הזרעים בדמעה ברנה
יקצרו. הלוח ילך ובכה נשא משך
הזרע בא יבוא ברנה נשא אלמתי

נוהגים לפתוח הדלת, למזוג כוס
(לכבודו של אליהו הנביא) ולהכריז:

שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך
ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו.
כי אכל את יעקב ואת נהו השמו.
שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם.
תרוף באף ותשמידם מתחת שמי יי.

גרשון זק, תוך כדי עבודתו בתחום הארגון והתכנון במשרד ראש הממשלה, כשהוא משוטט ברחבי המדינה המתאוששת מפגעי המלחמה, היה נפגש מדי יום במצוקתם של ילדי העולים. מצוקה זו הדריכה אף את מנוחתו של לוי אשכול (שהיה ראש המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית). אצל שניהם נולד הרעיון להקים כפר נוער חינוכי-חקלאי "בעל ייחודית פועלית", "בכספי עובדים ולא במתנות גבירים", ועל-מנת "שיהיה לנו ציבור חדש בחינוך החקלאי".

כשנחליץ גרשון זק לסייע בקליטתם ובחינוכם של ילדי טהרן (3-1942), נתקל בעבודתו בקשיים כספיים ופנה לעזרה לקואופרטיבים לתחבורה, ואלה נענו ברצון. גם הפעם (1950), גרשון פנה לקואופרטיבים, ונענה בחיוב. השתתפות כספית זו שלהם לא הייתה רק לשם שמים. לאחר שקיבל את המינוי הרשמי להקמת הכפר, השיג גרשון "לירה כנגד לירה". הוסכם שעל כל לירה שהקואופרטיבים יתנו, תיתן גם קרן-היסוד לירה. אשכול הסכים (בתנאי שאכן תובא "לירה תמורת לירה"). לשאלתו של אשכול "כמה הדבר יעלה?" ענה גרשון כי, לדעתו, הדבר עשוי לעלות כרבע מליון לירות בארבע שנים. "אבל", סיפר גרשון, "כבר אז ידעתי שזה חלום באספמיא".

הודו לאדני האדנים - כי לעולם חסדו

לעשה נפלאות גדלות לבדו - כי לעולם חסדו
לעשה השמים בתבונה - כי לעולם חסדו
לרוקע הארץ על המים - כי לעולם חסדו
לעשה אורים גדלים - כי לעולם חסדו
את השמש למשלת ביום - כי לעולם חסדו
את הירח וכוכבים לממשלות בלילה - כי לעולם חסדו
למכה מצרים בכוכביהם - כי לעולם חסדו
ויצא ישראל מתוכם - כי לעולם חסדו
בגד חזקה ובזרוע נטויה - כי לעולם חסדו
לגזר ים סוף לגזרים - כי לעולם חסדו
והעביר ישראל בתוכו - כי לעולם חסדו
ונער פרעה וחילו בים סוף - כי לעולם חסדו
למוליך עמו במדבר - כי לעולם חסדו
למכה מלכים גדלים - כי לעולם חסדו
ויהרג מלכים אדירים - כי לעולם חסדו
לסיחון מלך האמרי - כי לעולם חסדו
ולעוג מלך הבשן - כי לעולם חסדו
ונתן ארצם לנחלה - כי לעולם חסדו
נחלה לישראל עבדו - כי לעולם חסדו
שבשפלנו זכר לנו - כי לעולם חסדו
ויפרקנו מצרינו - כי לעולם חסדו
נתן לחם לכל בשר - כי לעולם חסדו
הודו לאל השמים - כי לעולם חסדו:

אומרים ישנה ארץ

שאל טשרניחובסקי

אומרים ישנה ארץ / ארץ שכורת שמש
/ איה אותה ארץ / איפה אותה שמש? /
אומרים ישנה ארץ - / עמודיה שבעה /
שבעה כוכבי לכת / צצים על כל גבעה.
אולי כבר איננה / ודאי ניטל זיוה / דבר
בשבילנו / אדוני לא ציווה / נכנס כל הנכנס
/ פגע באח כהיגמלו / פורש אליו שלום /
ואור לאיש וחם לו.
איה אותה ארץ / כוכבי אותה גבעה? / מי
ינחנו דרך? / יגיד לי הנתיבה?
אולי כבר איננה...

מאגדות הכפר:

האדם בכפר, נמדד בשלושה ערכים: לימודים, עבודה וחברה תרבותית ומקבלת. וגרשון היה זה שהטביע ערכים אלה. הוא ניסה לתנך את הנוער לשמור על השקט בכניסה לחדר האוכל. ועת ארוכה היה עומד בפתח ועושה: שששששש. לאחר זמן הניח שם טייפ שהשמיע: שששששששש.

ישראל פוליאקוב [פולין]

"**זו הייתה** חוויה מתמשכת. למושג חברות היה ערך עליון. העזרה שהיינו נותנים זה לזה בכל תחום. החברות הזאת נמשכת עד היום. אין ולו פעם אחת, שאני אעבור ליד הכפר-הירוק והמראה לא יעשה לי משהו. כבר מכביש גלילות העיניים שלי מתמקדות תמיד בחלון שלי ובמה שהיה מעברו. האהבה שלי לארץ מתחילה בקשר לאדמה. לאדמה הייתה משמעות גדולה בכפר-הירוק. השורשים שלנו התחילו בכפר-הירוק."

עדי אלדר

"... **אצלנו** לא קיים 'שירות עצמי', אלא הגשה אל השולחנות ואכילה בצוותא. מדוע? לא משום שרוצים או לא רוצים לחסוך בזמן או בכוח אדם, אלא משום שרוצים להתחנך באווירה של ארוחה משותפת. בשיטת 'השירות העצמי' כל אחד לוקח את אשר יש ברצונו לאכול ומתיישב במקום שירצה. מאידך, בהגשה לשולחנות נכנסים לחדר-האוכל ויושבים (שישה) סביב לשולחן. על השולחן ישנן מנות משותפות וצריך לדעת להתחלק איש עם רעהו במנות אלה. יש להמתין בין מנה למנה עד אשר יגישו לשולחן, ובינתיים יושבים ואפשר לשוחח בלחש. מפעם לפעם נפגשים עם אנשים שונים ליד השולחנות השונים. על-מנת לבקש משהו נוסף, יש צורך להצביע, ופעולה זו כשלעצמה מהווה אקט חינוכי חשוב. הפעם משרתים אותי, ובפעם אחרת אנוכי את האחרים. כך הם פני הדברים בכל ימות השבוע, קל-וחומר בלילות-שבת. בצורה כזאת הולכת ונוצרת תרבות של אכילה וישיבה משותפים."

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה.

אז רוב ניסים הפלאת בלילה
בראש אשמורות זה הלילה
גר צדק ניצחתו כנחלק לו לילה
ויהי בחצי הלילה
קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה
רם הודע כי לך היום אף לך הלילה
שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה
תאיר כיום יום חשכת לילה
ויהי בחצי הלילה.

קומי צאי

ח. נ. ביאליק

קומי צאי אחותי כלה / קומי צאי קומי צאי /
בשורת אביב לך הבאתי / מאחרי גדר גני
נראה ציץ, נראה ציץ / נשמע קול הדרור על ביתי
עבר חסד אל בארץ / על כנף אור, על כנף אור /
ובפלגים נפלה רינה / לבלבו בגן העצים / אביב
בא, אביב בא / הדובדבניה הלבונה
פרח דודי נתן ריחו / ויחי, ויחי / צאי ברכיהו
באביבך / את אביבי כך אשכינה / אף אני, אף אני /
ואברכך ואניבך
יחדיו נפליג אל השדה / אל ההר, אל הגיא /
ואלקטה שם זכריות / אסוף אסוף / פניני טל,
פניני טל
אל צווארך מרגליות / יחדיו נרד אל המעין /
וכמוך, מלא רוח / עליז בהיר ואוורירי / תחת שמי
אדוני / עם הגל עם הדרור / יזהיר אף יצלצל שירי.

אַחַד מִי יוֹדֵעַ?

אַחַד אֲנִי יוֹדֵעַ:

אַחַד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ:

שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית. אַחַד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ:

שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ?

אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ:

אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ?

חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ:

חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שֵׁשׁ מִי יוֹדֵעַ?

שֵׁשׁ אֲנִי יוֹדֵעַ:

שֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה

אֲדִיר בְּמִלּוּכָה, בַּחֹר פְּהֶלְכָה, גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִם לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה.

דָּגוּל בְּמִלּוּכָה, הַדּוּר פְּהֶלְכָה, וְתִיקִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִם לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה.

זַכָּאֵי בְּמִלּוּכָה, חֲסִין פְּהֶלְכָה טַפְסָרְיוֹ יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִם לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה.

יְחִיד בְּמִלּוּכָה, פְּבִיר פְּהֶלְכָה לְמוֹדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִם לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה.

מוֹשֵׁל בְּמִלּוּכָה, נוֹרָא פְּהֶלְכָה סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִם לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה.

עֲנִיו בְּמִלּוּכָה, פּוֹדֶה פְּהֶלְכָה, צְדִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִם לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה.

קְדוֹשׁ בְּמִלּוּכָה, רַחוּם פְּהֶלְכָה שְׁנֵאֲנָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִם לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה.

תְּקִיף בְּמִלּוּכָה, תּוֹמֵךְ פְּהֶלְכָה תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִם לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נֶאֱתָה, כִּי לֹא יֶאֱתָה.

שְׁבֻעָה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁבֻעָה אֲנִי יוֹדֵעַ:

שְׁבֻעָה יָמֵי שַׁבְּתָא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ:

שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּךָ, שְׁבֻעָה יָמֵי שַׁבְּתָא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

תְּשֻׁעָה מִי יוֹדֵעַ?

תְּשֻׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ:

תְּשֻׁעָה יָרְחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּךָ, שְׁבֻעָה יָמֵי שַׁבְּתָא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

עֶשְׂרָה מִי יוֹדֵעַ?

עֶשְׂרָה אֲנִי יוֹדֵעַ:

עֶשְׂרָה דְּבְרֵי אֱלֹהֵינוּ, תְּשֻׁעָה יָרְחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּךָ, שְׁבֻעָה יָמֵי שַׁבְּתָא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

אֶחָד עֶשְׂרָה מִי יוֹדֵעַ?

אֶחָד עֶשְׂרָה אֲנִי יוֹדֵעַ:

אֶחָד עֶשְׂרָה כּוֹכְבֵי אֱלֹהֵינוּ, עֶשְׂרָה דְּבְרֵי אֱלֹהֵינוּ, תְּשֻׁעָה יָרְחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּךָ, שְׁבֻעָה יָמֵי שַׁבְּתָא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁנַיִם עֶשְׂרָה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם עֶשְׂרָה אֲנִי יוֹדֵעַ:

שְׁנַיִם עֶשְׂרָה כּוֹכְבֵי אֱלֹהֵינוּ, אֶחָד עֶשְׂרָה דְּבְרֵי אֱלֹהֵינוּ, תְּשֻׁעָה יָרְחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּךָ, שְׁבֻעָה יָמֵי שַׁבְּתָא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרָה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרָה אֲנִי יוֹדֵעַ:

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרָה כּוֹכְבֵי אֱלֹהֵינוּ, שְׁנַיִם עֶשְׂרָה דְּבְרֵי אֱלֹהֵינוּ, אֶחָד עֶשְׂרָה כּוֹכְבֵי אֱלֹהֵינוּ, עֶשְׂרָה דְּבְרֵי אֱלֹהֵינוּ, תְּשֻׁעָה יָרְחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּךָ, שְׁבֻעָה יָמֵי שַׁבְּתָא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

חַד גְּדִיָּא

חַד גְּדִיָּא דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא שׁוּנְרָא וְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא כְּלָבָא וְנִשְׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכְלָבָא, דְנִשְׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי, חַד גְּדִיָּא..

וְאַתָּא נוֹרָא וְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְהִכָּה לְכְלָבָא, דְנִשְׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי,

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מִיָּא וְכִבְהָ לְנוֹרָא, דְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְהִכָּה לְכְלָבָא,

דְנִשְׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי,

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא תוֹרָא וְשָׂתָה לְמִיָּא, דְכִבְהָ לְנוֹרָא, דְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְהִכָּה

לְכְלָבָא, דְנִשְׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי, חַד

גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא הַשׁוּחַט וְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְשָׂתָה לְמִיָּא, דְכִבְהָ לְנוֹרָא, דְשָׂרְף

לְחוּטְרָא, דְהִכָּה לְכְלָבָא, דְנִשְׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מְלֹאךְ הַמּוֹת וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְשָׂתָה לְמִיָּא, דְכִבְהָ לְנוֹרָא, דְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְהִכָּה

לְכְלָבָא, דְנִשְׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁחַט לְמְלֹאךְ הַמּוֹת, דְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְשָׂתָה לְמִיָּא, דְכִבְהָ

לְנוֹרָא, דְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְהִכָּה לְכְלָבָא, דְנִשְׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְזַבִּין אַבָּא בְתַרֵּי זַוְיָי,

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

מתוך שיר השירים

לְשִׁקְנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, כִּי-טוֹבִים דְדִיךְ מִיָּו.

שְׁחוּרָה אָנִי וְנֹאוּהָ, בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם;

כְּאַהֲלֵי קִדְרָה, כִּירִיעוֹת שְׁלֹמָה.

אַל-תִּרְאוּנִי שְׂאֵנִי שְׁחַרְחַרְתִּי, שְׁשִׁזְפַתְנִי הַשְּׁמֶשׁ;

אָנִי חִבְצֶלֶת הַשָּׁרוֹן, שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים.

כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּתִים, כִּן רַעְיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת.

יֹנְתִי בְּחִגְוֵי הַסֶּלַע, בְּסִתְרֵי הַמְּדַרְגָּה, הַרְאִינִי

אַת-מְרַאֲיִךְ, הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת-קוֹלְךָ:

כִּי-קוֹלְךָ עֵרֵב, וּמְרַאֲיִךְ נֹאוּהָ.

דוֹדִי לִי נֹאֲנִי לוֹ, הִרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים.

הִנֵּךְ יָפָה רַעְיָתִי, הִנֵּךְ יָפָה עֵינֶיךָ יֹנְתִים,

מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ;

מִמְעַנּוֹת אֲרִיזוֹת, מִהֲרָרֵי נְמָרִים.

לִבְבַתְּנִי, אַחֲתִי כְלָה; לִבְבַתְּנִי בֶּאֱחָד מֵעֵינֶיךָ,

בְּאֶחָד עֵנֶק מִצְוֹרְנֶיךָ. מֵה-יָפוּ דְדִיךְ, אַחֲתִי כְלָה;

מֵה-טִבּוֹ דְדִיךְ מִיָּו, וְרִיחַ שְׁמָנֶיךָ מִכָּל-בְּשָׂמִים.

גִּן נְעוּלִים, אַחֲתִי כְלָה; גִּל נְעוּלִים, מֵעֵין חֲתוּם.

שְׁלַחֲךָ פְּרָדָס רְמוֹנִים, עִם פְּרֵי מְגָדִים:

מאגדות הכפר:

בית הספר

הוחלט כי מבנה בית הספר יהיה מרוחק ממבני מגורי הקבוצות, כדי שבני הנוער "ילכו" אליו ללימודיהם, ועל ידי כך "יבטאו את רצונם ללמוד". הריחוק גם ייצור את התחושה של "הביתיות שלאחר הלימודים"; של הפרטיות - מחד, ושל חיי החברה על כל מרכיביהם - מאידך. שיקול זה אף דחה את השיקול הנגדי בדבר קרבת בית-הספר למבני המגורים, שיש בו, כמובן, מן הנוחיות מכל הבחינות. לאמור: שיקולי הנוחיות לא היו שיקולים כנגד הנימוקים החינוכיים האחרים.

"... יש הכרח להדריכו (את הילד). אך יש לתת לידיו את המושכות. להכניסו למים ולומר לו: למד לשחות! ביבשה אין לומדים שחיה."

מתוך כתביו של גרשון זק

"... ואיך יהיו חיי העבודה בוראים את האדם בריאה חדשה ומביאים את השוויון, אם בעבודה זאת עצמה שהוא עובד - השוויון ממנו והלאה? לא יכול להיות חינוך לעבודה אם אין יחסים חבריים בין המורה ובין התלמיד. לא כן אם

מה-דונך מדוד, היפה בנשים: מה-דונך מדוד;
דודי צח ואדום, דגול מרכבה. ראשו, פתם פז;
קנצותיו, תלתלים, שחרות, פעורב.
אנה הלך דונך, היפה בנשים; אנה פנה דונך,
ונבקשנו עמך. דודי ירד לגנו, לערגות הבשם-
אל-גנת אגוז ירדתי, לראות באפי הנחל;
לראות הפרחה הגפן, הנצו הרמנים.

לכה דודי נצא השדה, נלינה בכפרים נשכימה
לכרמים, נראה אם-פרחה הגפן פתח הסמדר,
הנצו הרמנים; שם אמן את-דדי, לך.
הדודאים נתנו-ריח, ועל-פתחינו כל-מגדים;
חדשים, גם-ישנים; דודי, צפנתי לך.
מים רבים, לא יוכלו לכבות את-האהבה,
ונהרות, לא ישטפוה;
היושבת בגנים, חברים מקשיבים לקולך;
השמיעני. ברח דודי, ודמה-לך לצבי או לעפר
האילים - על, הרי בשמים

המורה המבוגר, היודע אומנם דברים מסוימים, ויכול להקנות ידיעות מסוימות, אבל הוא גם יחד עם הילד, משרת את האוכלים ומנקה את החצר ואת בית-הכיסא, וחייב להישמע כמוהו לעובד אחר, גם אם הוא נער שאולי אינו מומחה למתמטיקה כמוהו, אבל הוא המסדר את העבודה ולו חייבים להישמע עתה, והוא היודע, ואותו שואלים על כל מעשה שיש לעשות; כאן יש הרגשת שוויון והכרת ערך העבודה המשווה את האדם, המעלה בעיני הילד את העבודה הגופנית למעלת מקצוע, שיש בו יכולת לשלטון, לארגון וליצירה 'ממש כמו למורה'."

מתוך כתביו של גרשון זק

"בעולם הנעשה יותר ויותר מנוכר לטבע, למולדת ולאדם, בעולם כזה עבודת האדמה היא עדיין מחנך גדול."

יוחאי שרעבי

"... בית החינוך הרואה אומנם את התפקיד היסודי בהקניית דעת וחוכמה, אבל אינו רוצה להבליט צורך חיוני זה דרך משטר של כפייה והתחרות; השואף להפוך את הדעת לידיעה, לעשות פעולה, ואת החוכמה - לחוכמת חיים; בית חינוך הרוצה לחנך אישיות - אדם היודע להציב לפניו מטרות, לסגל לעצמו דרכים ולהוציא מטרות אלה לפועל, אדם המקבל עליו מרות החברה וחי בתוך חברה יוצרת, ויוצר ומשנה בתוכה ונכנע לחומרותיה ולמשטרה, גם אם לא הצליח עוד לשנות בה כרצונו ושאיפותיו - בית חינוך אשר ישאף להביא לילד את העבודה כערך חיים ראשוני; הוא שיהיה בנוי על יסודותיה וערכיה החינוכיים ביותר של תנועת העבודה העברית, המשנה מציאות בכוח ההגשמה העצמית, הקובעת הלכות חיים בצלם האידיאלים שלה, ומתוך כך סוללת את שביל חינוך בניה בעצם הלוכה ובמאמציה בדרכי ההגשמה לקראת עולם חדש העתיד לבוא."

"בשדות אלה הנערות והנערים של הכפר-הירוק מגדלים מספיק מזון בשביל עצמם, והודות לידיע החקלאי ולתהליכי הייצור המתקדמים אפילו בשביל השוק. בעונה האחרונה הם מכרו 250 טונות של חציר וירקות, וכמחצית מתנובת החלב שקיבלו מפרותיהם משווקת מדי יום ביומו. הבניינים עצמם הולכים ונבנים על ידי הצעירים, כאשר נער בן 16 (שזה עתה הגיע מרומניה) משגיח על כל 'החבורה' העובדת."

”בכפר הירוק למדנו דברים רבים,“ אומר מוטקה לוינסון, הוטרניר של הספארי, ”למדנו לנהל חיי חברה עצמאיים, שלמים וללא התערבות של מבוגרים; חיים המושתתים על אמון-הדדי וכיבוד הזולת. חדרי המגורים שלנו לא היו נעולים וארונותינו האישיים תמיד היו פתוחים בפני כל חבר. למדנו להכיר ולכבד את ערכי תנועת העבודה - מחד, ואת ערכי היהדות כפי שנתקדשו בחיי האומה - מאידך. כל אחד מאיתנו נהג כלפיהם כרצונו ועל פי דרכו שלו. אולם מעל לכול - למדנו לעבוד. עבדנו עבודה גופנית וכיבדנוה, וכדוגמה שימשו לנו חברינו הבוגרים ממחזור אל”ף. נכון שהיו ילדים שראו בעבודה הגופנית פחיתות כבוד. היו אלה בעיקר ילדים שלא באו מהמושבים, אלא מהמעברות. התנהל עימם מאבק שקט וסמוי. הם לא רצו למשל לנקות את הזבל מהרפת או מהאורווה וראו בכך עבודה בזויה. אלא שלאט לאט הם הסתגלו לאורחות החברה, והבינו כי כל עבודה מכבדת את בעליה.”

בן יוטבתה אומר: ”...מידת האחריות על שמירת ערכי העבודה והעצמאות המוחלטת בניהול חיי החברה, תוך הענקת חופש אישי מכסימלי לפרט שבחברה - אלה אפשרו להגשים את כל אותם דברים שלמדנו בבית הספר. רעיונות ועיקרים

אלה הנחו אותנו עוד בהיותנו בכפר הירוק, ואנחנו ממשיכים לקיימם עד היום במשק יוטבתה, משום שלא נס ליחם למרות הזמן שחלף.”

גרשון זק מספר: ”היה עימנו נער שרצה להניח תפילין בכל בוקר ולהתפלל (ביחידות). אפשרנו לו להתפלל על-חשבון העבודה, היינו: ישכים קום עם כולם, יתפלל ויצטרף מאוחר יותר לחבריו לעבודה. הוא לא הסכים וטען: ’אם אני רוצה להתפלל, אני חייב לעשות זאת על חשבון זמני-שלי ולא על חשבון העבודה. את הפרות אני חייב לחלוב בזמן וכן להאכיל את העופות במועד הדרוש’. לפיכך השכים קום כמחצית השעה לפני כולם; הניח תפילין, ויצא לעבודה עם כולם.”

בתקופה שלימדו בכפר הירוק את הפואמה ”מסדה” של יצחק למדן, פנו אליו שיבוא ויפגוש את התלמידים. למדן, בדרך לבבית, הזמין אליו הביתה את המורה שמלמד ואת המנהל. איש לבבי. סיכמו שיבוא בליל-שבת. הוא הגיע לכפר-הירוק, ישבו בביתו של גרשון זק עד ”תוכנית 10”. כל המורים התקבצו, והוא סיפר איך נוצרו הפואמות. אחר כך עלו לחדר האוכל. הייתה מסיבה נהדרת. למדן נהנה הנאה מרובה, ואמר שהתווספו לו שנים של נחת. אמרנו לו: ”מר למדן, הטרחת את עצמך, הקדשת לנו ערב, אתה מתפרנס מכתובה, אנחנו

**”התלמידים נתנו לי את הכוח. מהם שתיתי.
הלכתי בכל לבי ונפשי. ראיתי שאני קוצר את
פרי עמלי, בעודי זורע עדיין את הזרע.”**

גרשון גפן

**”הכפר הירוק היה תחנה חשובה מאוד בחיים שלי.
הייתה בו ראשוניות של משהו. של אהבה
ראשונה, של קשר עם החבר'ה. כשאני נוסעת
היום מגלילות לרמת-השרון, יש לי תמיד נטייה
כזאת עם הגוף ימינה. ישנם גם מכלי-הדלק
הגדולים, ואני תמיד מאוימת שמא יקרה משהו
לכפר-הירוק שלי. זיכרון זה תמונה וצליל
וריה. זיכרון זה כמו סצנה מהתיאטרון. נדמה
לי, שלכל בוגרי הכפר-הירוק - יש להם קוד
משותף בבושת-הקסם הזאת. ודווקא מאז, מן
הימים ההם, יש לי היכולת להסתכל על דברים
קשים ועצובים כעל דברים נורא יפים.”**

מיקי קם

רוצים לשלם לך.” **”רבותי,”** הוא אמר, **”אל
תיקחו ממני ואל תורידו ממני את הסיפוק הגדול
ביותר. שום כסף לא תוכלו לתת לי, אלא הסיפוק
שאני קיבלתי.”** הוא היה: לב עם אדם!

מאגדות הכפר:

”הכפר הירוק לגביי,” אומר פולי, **”הוא
כאילו אני נמצא בערסל שבו תמיד אביב נצחי.
לא זוכר חורף, לא זוכר ברקים ורעמים.”**

ישראל פוליאקוב [פולי]

**”שנתיים מתוך ארבע חייתי בחדר אחד עם
ערבים. וזה מטבע הדברים היה קשה. תמיד
יכולתי לבוא לגרשון ולבקש שינוי, אבל מעולם
לא ביקשתי. היו לי עימם הרבה שיחות קשות על
הקונפליקט היהודי-ערבי. אחד הדברים שהכין
אותי לחיים היה לחיות עם הנערים מהמגזר
הערבי, להבין עם אחר, אופי אחר, התנהגות
שונה. וזה היה נכון לעתיד. מול הגויים. היכולת
להבין תרבות אחרת, היא יכולת שקניתי כאן
בכפר-הירוק.”**

מנחם [חמי] שמול

שנות השבעים של המאה הקודמת היו שנים של תמורות גדולות. השבר של הימים ההם פגע גם בכפר, והיה עליו לאחות את השבר שבין ימי התמימות שחלפו לבין המציאות הקשה, ולהתאים עצמו לשינוי הגדול שעמד בשער. הכפר תבע את מוריו ומחנכיו, המדריכים ואמהות-הבית, מרכזי הענפים ומרכז המשק, עובדיו ובראשם מנהל הכפר - 365 יום בשנה. כל יום צפן בחובו דבש ועוקץ. ללכת יד-ביד עם הנוער במסלול ההתבגרות הסוערת - אין מסע מרגש ויפה ממנו.

המיוחד בכפר היפה כל-כך היה דווקא הנוף האנושי, שעיטר אותו בניחוחות. המיוחד בכפר - אותה נכונות לנסות כל פעם דרך חדשה, אחרת. המיוחד בכפר - אותן פעימות-לב מרגשות של נוער צעיר, ילדים הבאים מדי שנה בשעריו. המיוחד בכפר - מקומו המרכזי והחשוב של הנער והנערה שהתחנכו כאן. הכפר הירוק היה מסע חינוכי מרתק ומרגש, שכל איש חינוך מאחל לעצמו לזכות בו.

אמנון בר [ברמן]

"... הבוקר שאחרי פורים האחרון, הלילה הזה שהכול נגמר, שאיננו; הרגשתי כמו ילד שהלך לאיבוד. יאללה, אורזים! זה באמת נגמר. שבע, שמונה בבוקר, זה נגמר. השנים האלה נגמרו. בבת-אחת. קאט! הרגשתי שלא יהיה עוד דבר כזה בחיים! אני בן ארבעים - עוד לא היה לי דבר כזה בחיים! הכפר-הירוק בשבילי היה כמו רחם."

אבי קושניר

"... השנים האלה בכפר עשו לי טוב. גם במפגשים עם הורי, שכל מפגש איתם היה איכותי. מבחינה חברתית הייתי פעיל מאוד. בחירות. סדרנות. הקטע של הערנות החברתית בכפר, היה לו תפקיד מרכזי. הכול מייצר אחריות. לקחת על עצמך דברים, אפילו בלדעת שאתה יכול ללמוד - זה קוקטייל שעבד טוב. הכפר הירוק היה בית."

בני גנץ

הכפר הירוק שלי - "אני מאמין חינוכי"

שלושה מרכיבים עיקריים מתווים בעיניי את דרכנו החינוכית:
אינטגרציה, העצמת בני נוער ודו-קיום, פתיחות לסביבה וחיבור לאדמה.
הכפר מנסה לקדם מודל של פתיחות למול הקהילות הגיאוגרפיות הסמוכות,
ושינוי הקיבעון המסורתי של סגירות כפר הנוער בפני סביבותיו.

כיום, הפך הכפר הירוק למסגרת חינוך מרכזית של הקהילות הסמוכות - תלמידים וילדים בגילאים שונים, הוריהם ובני משפחותיהם. הקהילות הסובבות נהנות לא רק מטעמים אינסטרומנטליים גרידא - שימוש במשאבים שאינם נמצאים בדרך כלל בקהילה עירונית - אלא הפיכת הכפר הירוק למרכז לימודי וחינוכי לאזור כולו.
נוסף על החיבור לאדם, אנו מקדמים חיבור לאדמה. מעוניינים לחזק את הקשר לאדמה ולהוות מודל להטמעתו בתוך מערכת החינוך. כשותפים במין האנושי האחד של הקהילה העולמית והמפגש ביניהם, יבינו בני הדור הצעיר שאבחנות על בסיס של הבדלי מעמד, גזע וקבוצה חברתית, הם בגדר אנאכרוניזם הולך ועובר מן העולם.

כחלק ממהלך זה אנו מעוניינים ליצור כאן, בכפר הירוק - שיש לו את כל התנאים הדרושים - מפגש בין נוער בחו"ל לנוער בארץ, על בסיס ערכי משותף, הכול כדי להניע את תהליך החיבור מחדש לאדם ולאדמה.
אנו מנסים ליצור אתוס בית-ספרי ופנימייתי הישגי, ואף כזה המעמיד במרכז את צרכיו הרגשיים, החברתיים והתרבותיים של התלמיד, תוך מתן מענה הולם.

ד"ר קובי [סיסקו] נווה, מנהל הכפר הירוק

המנון הכפר

עוד ישנם מקומות / עוד ישנם מקומות / שבהם הפריחה מתהוללת /
שבהם ציפורים להקות להקות / עוד חוצות עם שקיעה את התכלת.
זה הכפר שבו גדלתי, הירוק כל השנה / זה הכפר שבו אהבתי אהבה ראשונה /
זה הכפר שבו מצאתי, בו מצאתי את ביתי / גם אם עוד ארחיק ללכת,
את רוחו אשא איתי.
עוד ישנם מקומות / עוד ישנם מקומות / שהם כמו מנגינה מתמשכת /
בם נושמים את הקיץ ואת האביב / ורואים גם פריחה גם שלכת
זה הכפר שבו גדלתי, הירוק כל השנה / זה הכפר שבו אהבתי אהבה ראשונה /
זה הכפר שבו מצאתי, בו מצאתי את ביתי / גם אם עוד ארחיק ללכת,
את רוחו אשא איתי.
מה ירוק הוא צבעו של הדשא הרך / וירוק השדה והיער /
ותמיד אני שב אל הכפר הירוק / ותמיד מחדש אני נער.
זה הכפר שבו גדלתי, הירוק כל השנה / זה הכפר שבו אהבתי אהבה ראשונה /
זה הכפר שבו מצאתי, בו מצאתי את ביתי / גם אם עוד ארחיק ללכת,
את רוחו אשא איתי.

אנשים הצובים בסלע צהל ראובני

פניהם חרוטות בארבע שנים / אנשים מבינים
לבד וביחד / אנשים נשענים על אנשים /
ובסוף, מסה עצומה של בכי נפרקת / וכולנו
יחד / וכולנו לבד / וכולנו נחצבנו מאותו
סלע / מאותו כפר.

”הניכים בגרו ויצאו לדרכם בחיים, וחדשים
באו תחתיהם. מנהלים ואנשי צוות התחלפו.
מעמד בית הספר התחזק והלך. מגמות ישנות נסגרו
וחדשות נפתחו. אולם בכל שנה באביב, שבה שדרת
הבוהיניות בכניסה לכפר ועוטה את שלמת פרחיה.”

בתיה הדסי

”... ארץ ישראל. המילה הזאת מזכירה לי הרבה
חויות. גלי עלייה החלו לזוז לכיוון ישראל. גם
ההורים שלי וגם אני עלינו לכאן. באמת, אני לא
חשבת שהמדינה כל-כך קטנה, עם כל-כך הרבה
בעיות, חוץ מעלייה.

חויות ראשונות: אבא ואני באנו מיוון לנמל חיפה.
מבט ראשון, ואתה רואה דגלי ישראל ושמש. אתה
כבר מבין שאתה בישראל. דגל ישראל ברוסיה,
זה סמל שאתה יהודי. הדגל היה בתחרויות של
מכבי; הדגל היה בבית-תרבות ישראל; הדגל היה
בשגרירות ישראלית במוסקבה. אתה בא לנמל ואתה
רואה דגלים על בניינים ועל מכוניות.

אני באתי לכאן, לכפר-הירוק, ורק פה הרגשתי
עד הסוף מה זה ישראל. גם ברוסיה ידעתי מה זה.
בערך. ראיתי סרטים על ישראל, קראתי ספרים,
אבל פרסומת זה דבר אחד והאמת זה דבר קצת
שונה. לפני שעליתי לארץ לא

חשבת שיש יהודים
מרוקאים, ספרדים...
אבל כאן בכפר לא
ראיתי את ההבדל בין
חברים שלי. כולם עזרו
לי, כולם מסתדרים
איתי. ולא אכפת לי מי
מאין.”

יעקב עוזר / אולפן ראשון

החינוך הפנימייתי נקלע למאבק על צידוקו
ואף על עצם קיומו. האקלים החברתי שהתגבש,
ניתב את החינוך הפנימייתי כלפי אוכלוסיות
תלמידים חלשות ובעייתיות.

האם מכאן משתמע כי אנו מצויים בתהליך
מעגלי ממנו אין מוצא? האם עליו להתפרק
מרוכב נכסיו המסורתיים שבמרכזם חינוך אדם
שלם המסוגל לחיי צוותא אמיתיים, הבוחר
באמצעיו, רגיש לכבוד האדם, אינו נרתע
מעבודת-כפיים ופתוח לערכי תרבות ורוח?

אנו מאמינים כי חיוני לשמור ולחזק את כפר
הנוער כדפוס שהוא במהותו חינוכי-ערכי
דווקא במציאות החברתית הנוכחית.

הכפר-הירוק, כארגון חינוכי, הפנים איכויות
של ”ארגון לומד”, ארגון יצירתי, דינמי
ויוזם, המחויב ללמידה - כיצד לראות את
המציאות הקיימת ביתר בהירות... ארגון שבו
כל יחיד חותר לשיפור המיומנויות האישיות,
להתפתחות וללמידה, כדי לממש יותר ויותר
את יעדיו האישיים ואת היעדים המשותפים.

יש לי גן

חיים נחמן ביאליק

יש לי גן ובאר יש לי
ועלי בארי תלוי דלי
מדי שבת בא מחמדי
מים זכים ישת מכדי.

כל העולם ישן - הס!
נם תפוח ואגס
אימי נמה, נרדם אבי
ערים רק אני ולבבי.

והדלי כלבבי ער
נוטף פז אל פי הבאר
נוטף פז ונוטף בדולח:
דודי הולך, דודי הולך.

הס, בגן נזדעזע נוף -
דודי בא אם פרכס עוף?
דודי, דודי! - חוש מחמדי
אין בחצר איש מלבדי.

"...הכפר-הירוק כארגון חינוכי, הולך ומפנים
כיום איכויות של 'ארגון לומד'; ארגון יצירתי,
דינמי ויוזם, המחויב ללמידה - כיצד לראות
את המציאות הקיימת ביתר בהירות ולהבהירה
באורח מתמיד; ארגון החוזר ושואל: מה חשוב
לנו, ולשם-מה אנו נמצאים בדרך הזאת. ארגון
אשר בו כל יחיד חותר לשיפור המיומנויות
האישיות, להתפתחות וללמידה, כדי לממש
יותר ויותר את יעדיו האישיים ואת היעדים
המשותפים.

...על כפר הנוער להישאר מערכת בעלת
אוכלוסיית תלמידים הטרוגנית מבחינת מוצא
ומעמד חברתי, מבחינת מוטיבציות, ערכים
ורמות. במערכת כזאת יכול כפר הנוער
לשמור על דימוי חיובי ולמלא את ייעודו
החינוכי-חברתי."

מרים תירוש

ביום קיץ יום חום

חיים נחמן ביאליק

ביום קיץ, יום חום, עת השמש ממרום
הרקיע תלהט כתנור היום,
עת יבקש הלב פינת שקט לחלום -
בוא אלי, בוא אלי, רע עייף!

לי יש גן, ובגן תחת אוג כבד צל,
הרחק הרחק מעיר וממתים, נחבא תל,
כולו עטוף ירקרק, כולו אומר סוד אל -
שם ניחבא, ננוח, אח נעים!

ציון הלא תשאלי

ריה"ל

ציון, הלא תשאלי לשלום אסיכך,
דורשי שלומך והם יתר עזריך?
מיים ומזרח ומצפון ותימן שלום
רחוק וקרוב שאי מכל עברך,
ושלום אסיר תאנה, נותן דמעיו כטל -
תקמון ונכסף לרדתם על הרריך!
לבכות ענותך אני תנים, ועת אחלם
שיבת שבותר - אני כגור לשירך.

שבת המלכה

חיים נחמן ביאליק

החמה מראש האילנות נסתלקה
בואו ונצא לקראת שבת המלכה
הנה היא יורדת הקדושה הברוכה
ועמה מלאכים צבא שלום ומנוחה.

בואי בואי המלכה!
בואי בואי המלכה!

שלום עליכם, מלאכי השלום.
קיבלנו פני שבת ברננה ותפילה
הביתה נשובה בלב מלא גילה
שם ערוך השולחן הנרות יאירו
כל פינות הבית יזרחו, יזהירו

שבת שלום ומברך!
שבת שלום ומברך!

בואכם לשלום, מלאכי השלום.

האומץ לחלום שכל פסגה אפשרית

מטרתו החינוכית המרכזית של הכפר הירוק היא להמשיך ולטפח תלמידים מאושרים וערכיים, שאכפת להם מסביבתם, מעורבים ומשפיעים, חולמים, מציבים מטרות, מתגברים על קשיים - ומאמינים שאין משימה בלתי אפשרית.

קריה חינוכית שתמשיך להעמיק שורשים

בעתיד הקרוב ישלים הכפר הירוק את הפיכתו לקריה חינוכית לפיתוח מנהיגות סביבתית, מצוינות ויזמות, המעניקה חינוך מגן-הילדים ועד אוניברסיטה - לכל ילד, ילדה, נער ונערה, הראויים ללמוד ולהתחנך בה. הכפר הירוק ידאג לשמור את צביונו כבית חינוך לילדים ובני נוער בעלי תרבות ורקע חברתי-כלכלי מגוונים. הקריה החינוכית תכלול פנימייה גדולה ואינטגרטיבית, שבה מתחנכים ילדים במסגרות משפחתונים ובני נוער בקבוצות חברתיות, גני ילדים, בתי ספר יסודיים, ועל יסודיים, מכללה טכנולוגית ומסגרות אקדמיות.

מנהיגות ויזמות סביבתית בראייה בינלאומית כפר הנוער הניסויי הכפר הירוק / בית הספר למנהיגות סביבתית

”... הכפר הירוק מנסה להוביל חזון שיש בו משום חשיבה מתמדת על המחר, תוך הטרמה, כך אנו מאמינים, של תהליכים ותמורות. יחד עם התלמידים אנו מנסים ליצור אקלים בית ספרי, המגדיל את תחומי המעורבות של התלמידים באורח חייהם.”
הכפר הירוק חותר להיות ארגון מוביל, מעורב בסביבתו ומחויב לחברה ולמדינה. אנו שואפים לעצב סביבה ארגונית וחינוכית מעצימה, המטפחת את המיטביות האישית והקבוצתית, מרחב חינוכי המבוסס על שותפות ומעורבות, על דיאלוג מתמיד ועל עבודת צוות. אנו יוצרים את התנאים להתנסויות מגוונות המסייעות להצמחת אדם אוטונומי, נושא ערכים, מוכן ונכון לתרום לזולתו.

ד"ר קובי נווה

חזון הכפר הירוק חדשנות ויזמות זה בטבע שלנו

הכפר הירוק כארגון, ראה את השינוי וההתחדשות הבלתי פוסקים כדרך חיים, אותה הוא מעוניין להטמיע גם בקרב עובדיו ותלמידיו.
הכפר הירוק רואה עצמו כקהילה רב-תרבותית, המעודדת ביטוי של כל יחיד וכל קבוצה, ובונה את ה"יחד" על ערכים משותפים של סובלנות, התחשבות הדדית וכבוד הדדי.

מלאו אסמינו בר

פ. אלעד

מלאו אסמינו בר ויקבינו יין,
בתינו הומים מתינוקות,
ובהמתנו פורה.
הי!
מה עוד תבקשי מאיתנו מכורה ואין עדיין.

הליכה לקיסריה

חנה סנש

אלי, אלי, שלא יגמר לעולם
החול והים,
רשרוש של המים,
ברק השמים,
תפילת האדם.

מנהיגות סביבתית שענפיה חוצים עולם

קהילת הכפר הירוק תקיים יחסי גומלין
עם קהילות בסביבה הקרובה באמצעות
מרכזי המבקרים, תנועת הנוער הירוקה,
גינות אורגניות, קייטנות, מחנות קיץ ועוד.
ועם קהילות בסביבה הרחוקה יותר - ברמה
הבינלאומית - באמצעות חילופי משלחות נוער,
קיום כנסים ואירועים סביבתיים וקשרים עם
בתי ספר בעולם.

תוצאות מחקר של מכון סאלד

סוד קסמו והצלחתו של הכפר הירוק, "מבית ספר שנלחם על קיומו לבית ספר מוביל".

הממצאים הבולטים:

1. שביעות רצון גבוהה מהכפר הירוק, בקרב התלמידים, בקרב ההורים והצוות החינוכי.
2. אנשי מקצוע בעלי אמונה, נטולת ציניות ביזמות ובחדשנות, שאינם מתביישים או מהססים לדבר במונחים של הגשמת חלומות.
3. מתן יחס אישי לתלמידים - לאורך כל הדרך. בכפר הירוק הושם דגש על מתן יחס וסיוע לימודי על בסיס צרכים אינדיווידואליים של התלמידים ובראשם תלמידי הפנימייה.
4. יחס כבוד הדדי בין מורים לתלמידים.
5. על אף תהליך השינוי המשמעותי שעבר הכפר בשנים האחרונות, חלק מערכיו המסורתיים של כפר הנוער השתמרו והתגלגלו לכדי ערכים המתאימים לתקופה.
6. השטחים הפתוחים והירוקים בכפר הירוק הם אחד מיתרונותיו האובייקטיביים הבולטים. יכולת התלמידים לצעוד בחופשיות בין בנייני בית הספר, לצד טווסים ועלים ולבקר בחדר האוכל ובבריכת השחייה, ללא ספק, תורמים לתחושתם החיובית של התלמידים במהלך יום הלימודים.
7. רמת אלימות נמוכה - אקלים חברתי בחברת תלמידים קשור בקשר הדוק לאלימות, וברור כי היעדרן של אלימות או בעיות משמעת בכיתה תורמות לתחושת המסוגלות העצמית של התלמידים ומקדמות את הלמידה. רמת האלימות בכפר הירוק הינה נמוכה יחסית למוסדות אחרים.
8. למידה מן המודל - ניסיון לאפיין את הצלחת תהליך השינוי שהתרחש בכפר הירוק בעשור האחרון. גם בתי ספר המצויים בסביבה הגיאוגרפית של הכפר הירוק יוכלו להפיק תועלת מהבנת התהליך שארע בכפר הירוק, ולהפנות את מאמציהם לפיתוח מאפיינים ייחודיים להם ובדרך זו להפוך לתחרותיים מול הכפר הירוק.

פיתוחים במשק במהלך הניסוי

חקלאות שומרת ערכי טבע

בשטחים החקלאיים יש הרבה ערכי טבע. ביצות חורף, המאפשרות פעילות של אוכלוסיות של דו-חיים; וציפורי מים. שמורת הנרקיסים; ציפורי שיר וציפורי טרף; פרחי בר. תלמידים יוצאים לפעילות של תצפיות ולמידה

חקלאות אורגנית.

הוקצע שטח בדשות, שהוגדר וקיבל אישור מתאים כשטח אורגני. כשטח הזה תלמידי הכפר מגדלים ירקות אורגניים ומוכרים אותם. כמו כן נטענו בוסתן על טהרת שבעת המינים. וגינות קהילתיות.

מרכז המבקרים

הוקם כענף נוסף בתוך המשק, שהמטרה העיקרית שלו היא הידוק הקשר בין הכפר הירוק והסביבה הקרובה.

יער משקי

כדי ליצור כתמים ירוקים, אנו נוטעים חורשות עצים בשטחים קטנים שקשה לעבד אותם. תלמידי הכפר נוטעים את העצים באירועים כמו ט"ו בשבט.

בשנה הבאה

א. מנור

בשנה הבאה נשב על המרפסת ונספור

ציפורים נודדות.

ילדים בחופשה ישחקו תופסת

בין הבית לבין השדות.

עוד תראה, עוד תראה,

כמה טוב יהיה

בשנה בשנה הבאה.

בשינה הבאה נפרוש כפות ידיים

מול האור הניגר הלבן.

אנפה לבנה תפרוש באור כנפיים

והשמש תזרח בתוכן.

גישה כזאת, תתרום לתלמידי הסביבה ותשפר את כלל בתי הספר באזור. תהליך השינוי שעבר הכפר הירוק נעשה "על פי ספר", אם בכוונה תחילה, או מתוך אינטואיציה ניהולית מפותחת. התהליך החל בהכרה במצב לאשורו, בהחלטה משותפת על הצורך בשינוי, באיוש עמדות המפתח בהתאם, בקביעת מטרות ויעדים, בגיוס משאבים ושותפים, בפירוט הפעולות הנחוצות בביצוען ולבסוף - הערכתן.

הגישה שאפיינה את השינוי הייתה שיש לבצע "מהפך" ולא לעסוק בשינויים תוספתיים או מדורגים. נקבע רף ציפיות גבוה שחייב התגייסות כל הכוחות בארגון.

והיה באחרית הימים

נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים
ונישא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים
והלכו עמים רבים ואמרו:
לכו נעלה אל הר ה', אל בית אלוהי יעקב,
ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו.
כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים
ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים
וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם
למזמרות.
לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד
מלחמה.
בית יעקב לכו ונלכה באור ה'.

ישעיהו, ב' ב-ה